

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
ANUL UNIVERSITAR 2007-2008
SEMESTRUL II
MASTERAT: *Istorie, memorie, oralitate în secolul XX*

**I. TITLUL DISCIPLINEI: ISTORIE ȘI MEMORIE ÎN DISCURSUL
ISTORIOGRAFIC CONTEMPORAN**

COD: HSR4205

NUMĂR CREDITE: 6

II. TITULAR CURS: prof.univ.dr. DORU RADOSAV, radosav@bcucluj.ro

III. Cursul are ca obiective formarea de competențe în domeniul analizei și interpretării surselor istorice tradiționale (scrise) și orale în condițiile repoziționării discursului istoriografic contemporan dinspre istoria „oficială” spre istoria „trăită”, studierea rolului memoriei în reconstrucția trecutului pe traiectoria teoretică și metodologică ce se direcționează de la istorie ca parte a memoriei la memoria ca obiect al istoriei.

Metodele utilizate sunt: prelegerea, dezbateră tematică, lecturi participative.

IV. Bibliografie obligatorie:

P.Ricoeur, *Memorie, istorie, uitare*, Timișoara, Amarcord, 2001

K. Pomian, *Sur l'histoire*, Paris, Gallimard, 1999

T. Todorov, *Abuzurile memoriei*, Timișoara, Amarcord, 1999

P. Veyne, *Comment on écrit l'histoire*, Paris, Ed. Du Seuil, 1971

P. Nora, *Les lieux de mémoire*, Paris, Gallimard, 1984

J. Le Goff, *Histoire et mémoire*, Paris, Gallimard, 1988,

D. Radosav, *Donbas: o istorie deportată*, Ravensburg, 1994

M. Holbawcs, *Les cadres sociaux de la mémoire*, Paris, Lib Felix Alcan, 1935

L. Passerini, *Memory and Totalitarism*, Oxford University Press, 1990

D. Berteaux, *Le Récit de vie*, Paris, A. Colin, 2005.

V. Arhiva multimedia de istorie orală din cadrul Institutului de istorie orală.

VI. 1. Raportul dintre istorie și memorie – perspectivă istoriografică: memorii fără istoric în evul mediu (G. Duby) versus memorie, versus istorie (J. Le Goff) scris și oral – memorie și istorie (André Leroy Gourhan) „istoria” memoriei (K. Pomien) memoria deasupra istoriei (Y. Yerushalmi).

Bibliografie:

G. Duby, *Memorii fără istoric*, în Evul mediu masculin, București, Ed. Meridiane, 1992, pp.223-234

J. Le Goff, *Histoire et mémoire*, Paris, Gallimard, 1988, pp.105-177

André Leroy Gourhan, *Gestul și cuvântul*, București, Ed. Meridiane, 1983, passim

K. Pomian, *Sur l'histoire*, Paris, Gallimard, 1999, pp. 263-283

Y. Yerushalmi, *Za Khor, Histoire suivie et mémoire suivie*, Paris, Le Decouvert, 1984, pp. 12-24, 109-113

2. Memoria ca sursă de istorie: memorie-mărturie-sursă istorică, istoria ca „artă a memoriei” postmodernitatea și locul istoriei în discursul istoriografic.

Bibliografie:

Ph. Ariés, *Timpul istoriei*, București, Ed. Meriane, 1997, pp. 72-90

P. H. Hutton, *History as an Art of Memory*, Hanover and London, University Press of New England, 1993, cap.1

J. Rüsen, *Desfacerea ordinii istoriei – modernitate, postmodernitate*, în **Xenopoliana**, XI, 3-4, Iași, 2003, pp. 16-38

3. Cadrele sociale ale memoriei: memoria ca funcție colectivă, determinările sociale ale reconstituirii trecutului prin memorie, senzația trecutului „pulsivitatea” prezentului în actul memorativ, amintire-imagie-memorie; organizarea, reorganizarea socială, multiplicitatea memoriei și a timpului istoric.

Bibliografie:

M. Halbwachs, *Les cadres sociaux de la mémoire*, Paris, Lib Felix Alcan, 1935, cap II și cap IV

H. Bergson, *Materie și memorie*, Iași, Polirom, 1996, pp. 68-77

G. Namer, *Halbwachs et la mémoire sociale*, Paris, L'Harmattan, pp. 175-197

S. Chelcea, *Memorie socială*, în A. Nicolae, *Psihologie socială*, Iași, Polirom, 1996, pp. 109-119

4. Memoria individuală-memoria colectivă și „marea istorie”, memorie colectivă și contramemorie, caracteristicile memoriei individuale, faptul istoric ca fapt memorabil, fapte istorice și fapte trăite în scrierea istoriei.

Bibliografie:

P. Veyne, *Comment on écrit l'histoire*, Paris, Ed. Du Seuil, 1971, pp. 280-320

P. Ricoeur, *Memorie, istorie, uitare*, Timișoara, Amarcord, 2001, pp. 152-165

N. Zemon Davis, R. Stern, *Introduction la Memory end Counter-Memory*, în *Representations*, nr. 26, 1989, p 1-6

A. Mihalache, *Câteva însemnări despre faptul memorabil* în *Arche*, nr 1/2003, p. 3

5. Critica genurilor memorialistice, (povești de viață, autobiografii, jurnale, note, însemnări), asumarea genurilor memorialistice de către istoriografie, memorialistică și istorie, istoria trăită – istoria povestită.

Bibliografie:

D. Berteaux, *Le Récit de vie*, Paris, A. Colin, 2005, (cap. Istoria vieții ca abordare epistemologică)

S. Iosifescu, *Literatura de frontieră*, București, Editura pentru Literatură, 1969, passim

Al. F. Ferrarotti, *Storie e storie di vita*, Roma, Laterza, 1981, pp 4-30

D. Lungu, *Povestirile vieții. Teorie și documente*, Iași, Ed. Universității „Al. I. Cuza”, 2003, pp. 9-64

D. Radosav, *Donbas: o istorie deportată*, Ravensburg, 1994, pp. 36-79

6. Memorie sub totalitarism, memorie și supraviețuire, depoziție și memorie, memoria ca și contraistorie, povești nespuse; memoria ca strategie a

clandestinității, Holocaustul între memorie și istorie, Comunismul între memorie și istorie.

Bibliografie:

A. Besançon, *Nenorocirea secolului: Despre Comunism, nazism și unicitatea Shoah-ului*, București, Humanitas, 1999, pp. 107-139

T. Todorov, *Abuzurile memoriei*, Timișoara, Amarcord, 1999, pp. 28-50

L. Passerini (ed.) *Memory and Totalitarianism*, Oxford University Press (cap. Introduction), 1990

D. Radosav, *Holocaustul între memorie și istorie. Câteva considerații*, în *AIO VII*, Cluj, Presa Universitară Clujeană, 2007

Idem, *Mișcarea de rezistență armată anticomunistă din România între memorie și istorie*, în *Comunism și represiune în România*, Iași, Polirom, 2006, pp. 82-108

7. Instituționalizarea memoriei și istoriografia țărilor post comuniste după 1989: regăsirea memoriei și a conștiinței istorice după comunism; „trecutul nostru – trecutul meu” și descărcarea memoriei în post-comunism, memoria ca formă de justiție.

Bibliografie:

A. Brossat, S. Combe, J.Y. Petel, J.C. Szurek, *A l'Est, la mémoire retrouvée*, Paris, La Decouvert, 1990, passim

R. Watson, (ed.) *Memory, History and Opposition under State Socialism*, Santa Fe, New Mexico, School of American Research, 1994, pp. 19-83

Istoria recentă în Europa. Obiect de studiu, surse, metode, București, Colegiul Noua Europă, 2000, pp. 88-170

8. Comunicarea memoriei și istoria orală; memorie-depoziției-mărturie, articulații posibile ale discursului istoriografic post-comunist; scris și oral în istoria recentă

Bibliografie:

D. Radosav, *De la mărturie la depoziție – de la apropierea trecutului la apropierea trecutului*, în *AIO VIII*, Cluj, 2007

S. Vultur, *Discursurile memoriei în România post-comunistă: cu privire la o arhivă de istorie orală în Istoria recentă în Europa. Obiect de studiu, surse, metode*, București, Colegiul Noua Europă, 2000, pp. 211-224

AIO vol I-VIII, Cluj-Napoca, 2000-2007, passim

9. Memoria și istoria „marginalilor”: istoria oficială-istoria orală; istoria orală și „ignoramus”; istoria celor fără de istorie, exilați, emigranți, persecutați, deportați.

Bibliografie:

A. Thomson, *Moving Stories: One History and Migration Studies*, în „Oral History University of Essex”, vol 27, nr 1/1999

P. Kellet et alii, *No place like home: Recording the struggle for housing and work under apartheid*, în *Oral History*, vol 29, nr 2 / 2002, University of Essex, pp. 35-49

M.R. Kamp, *Three life of Saodat: Comunist, Uzbek, Survivor*, in the *Oral History Review*, vol 28, nr. 2, University of Berkely, 2001, pp. 21-59

10. Memoria și psihoistoria: biografie, memorie, psihoistorie; construcția psihologică a personalităților în istorie prin memoria autobiografică; memorie și tipologii psihoistorice; memoria ca expresie a identității colective.

Bibliografie:

S. Friedlander, *Histoire et psychanalyse*, Paris, Ed. Du Seuil, 1975, pp. 81-131

A. Besançon, *Histoire et experience du moi*, Paris, Flammarion, 1971, pp. 212-230

11.-12. Biografie, memorie, istorie în rezistența anticomunistă: biografia și „marea istorie” ca angajare în lupta anticomunistă; istoriile personale ca istorii de grup; travesti și clandestinitate în biografiile membrilor rezistenței anticomuniste; locuri comune în biografia dizidenților din epoca comunistă.

Bibliografie:

D. Radosav, *Biografie și istorie (sec XX). Moș Ivănescu din Rusca*, în *AIO*, nr I, Cluj, Presa Universitară Clujeană, 1998

B. Jurju, C. Budeancă, „*Suferința nu se dă la frați*”. *Mărturia Lucreției Jurj despre rezistența anticomunistă*, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 2002, passim

C. Porumbăceanu, H. Ciortin, *De la opoziție la rezistența anticomunistă*, în *AIO*, nr IV, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2003

D. Radosav, *Travesti și clandestinitate în mișcarea de rezistență anticomunistă*, în *Rezistența anticomunistă din Apuseni. Studii de istorie orală*, Cluj-Npoaca, Argonaut, 2003

13.-14. Construcția identitară și patrimonială a istoriei prin memorie: locuri ale memoriei; discursul public al istoriei și memoriei; memoria spațiului vernacular; memorie și identitate.

Bibliografie:

P. Nora, *Les lieux de mémoire*, Paris, Gallimard, 1984, (Introduction)

John R. Gittis, *Comemoration. The politics of national identities*, Princeton University Press, 1996, pp. 3-40

Landscapes of Memory, în *Oral History*, vol 28, nr 1/2000

VII. Modul de evaluare: examen scris la finalul semestrului.

VIII. BIBLIOGRAFIE OPȚIONALĂ:

D.Loventhal, *Trecutul este o țară străină*, București, Ed. Cartea veche, 2002

Ticu Constantin, *Memoria autobiografică: definiția sau redefinirea propriei vieți*, Iași, Institutul European, 2004

E un început în tot sfârșitul, Radio România, Secția de Istorie Orală, București, 1998

A. Neculau, *Memoria pierdută: eseuri de psihosociologia schimbării*, Iași, Polirom, 1999